

3. Klemensas Čerbulėnas apie Renesanso laikotarpio statybas Lietuvoje

Aktyviausi renesanso epochos statybų užsakovai buvo didysis kunigaikštis ir stambieji feodalai, užėmę svarbiausius administracinius, politinius ir karinius postus. Sukaupę iš baudžiavinio valstiečių ir miestiečių išnaudojimo didelius materialinius išteklius, jie XVI a. ir XVII a. pirmoje pusėje statydinosi puošnius rezidencinius rūmus. Krašto ir feodalinų valdų apsaugai pradėtos rengti ir tvirtinti bastioninės pily, svarbiausi miestai apjuosti gynybinėmis sienomis. XVI a. antroje pusėje turtingieji miestiečiai, pirkliai, cechų meistrai ėmė statydintis naujus arba rekonstruoti senus gotikinius pastatus. Plito rotušių, pašto namų, pirklių atstovybių, cechų namų statyba. Steigiant mokyklas, statyti parapinių mokyklų ir kolegijų, universiteto pastatai, studentų ir mokinių bendrabučiai — bursos, noviciatai, alumnatai. [...]

XVI a.—XVII a. pirmoje pusėje pastebimas dvejopas — italų ir nyderlandų mokyklų poveikis lietuviškajai architektūrai. Šitokį dvejopą poveikį iš dalies sąlygojo užsakovų politinė ir socialinė padėtis. Didysis kunigaikštis, stambieji feodalai, katalikų bažnyčios dignitoriai architektus ir dailininkus dažniausiai kvietėsi iš Italijos, kurie į Lietuvą atvykdavo tiesiogiai arba per Lenkiją. Miestiečiai, protestantų religinės bendruomenės ir protestantai didikai savo statybas dažniau patikėdavo Nyderlandų, Flandrijos architektams ir amatininkams. Atvykę architektai projektavo ir statyboms vadovavo ne tik Vilniuje, Kaune, Kėdainiuose, bet ir periferijoje, ne tik Lietuvoje, bet ir Šiaurės rytų Lenkijos, baltarusių žemėse.

XVI a. antroje—XVII a. pirmoje pusėje vis aktyviau pradėjo reikštis vietiniai architektai, kurių darbuose (kulto pastatuose, miestiečių namuose ir kt.) pastebima italų ir nyderlandų architektūros bei vietinių statybos tradicijų sintezė. Taip susidarė ir sparčiai plito regioniniai renesanso architektūros bruožai.

Lietuvos architektūros istorija, t. 1: Nuo seniausių laikų iki XVII a. vidurio. Vilnius: Mokslas, 1987, p. 202–203.